

FULBRIGHT
UNIVERSITY
VIETNAM

FULBRIGHT SCHOOL OF
PUBLIC POLICY AND MANAGEMENT

Quản lý Nhà nước

Bài 3

Nhà nước và Xây dựng-Nhà nước

Bài 3

- Định nghĩa ‘Nhà nước’ là gì?
- Các biến thể của Qui trình Xây dựng-Nhà nước
- Luận về ‘Quyền lực’: Max Weber vs. Michael Mann
- Sự vượng lên của Khu vực Xã hội
- Hình thành Bộ máy Nhà nước: Loại trừ và Bao gồm

Định nghĩa Nhà nước là gì?

- Ba loại hình thể chế cơ bản tạo ra trật tự chính trị: 1) nhà nước; 2) pháp trị, 3) cơ chế trách nhiệm giải trình
- Nhà nước: một tổ chức tập quyền nhiều cấp bậc nắm độc quyền sức mạnh pháp luật trên một vùng lãnh thổ được xác định.
- Vd.: chế độ Phong Kiến ở châu Âu, nhiều thành phần với quyền lực hợp pháp?
- **Tại sao nhà nước quan trọng?** – Trong những chế độ dân chủ lẫn những chế độ không dân chủ, khó có một chiều không gian nào của đời sống hàng ngày có thể thoát khỏi ảnh hưởng của chính sách và thể chế nhà nước.
- Các hình thái nhà nước khác nhau – xây dựng bộ máy hành chính nhà nước, lực lượng quân đội, hệ thống thu thuế, hệ thống đại diện, ... tùy thuộc vào tình hình của mỗi nước.

Tại sao nổi lên?

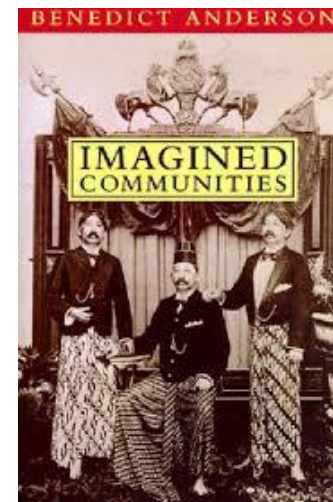

Hợp đồng
Dân sự?
(tự nguyện)

Thặng dư
sản xuất

Kiến trúc
kinh tế
(Marxist)

Đe dọa
Bên ngoài

Văn hóa/
Biểu tượng

Chiến
tranh
(xung đột)

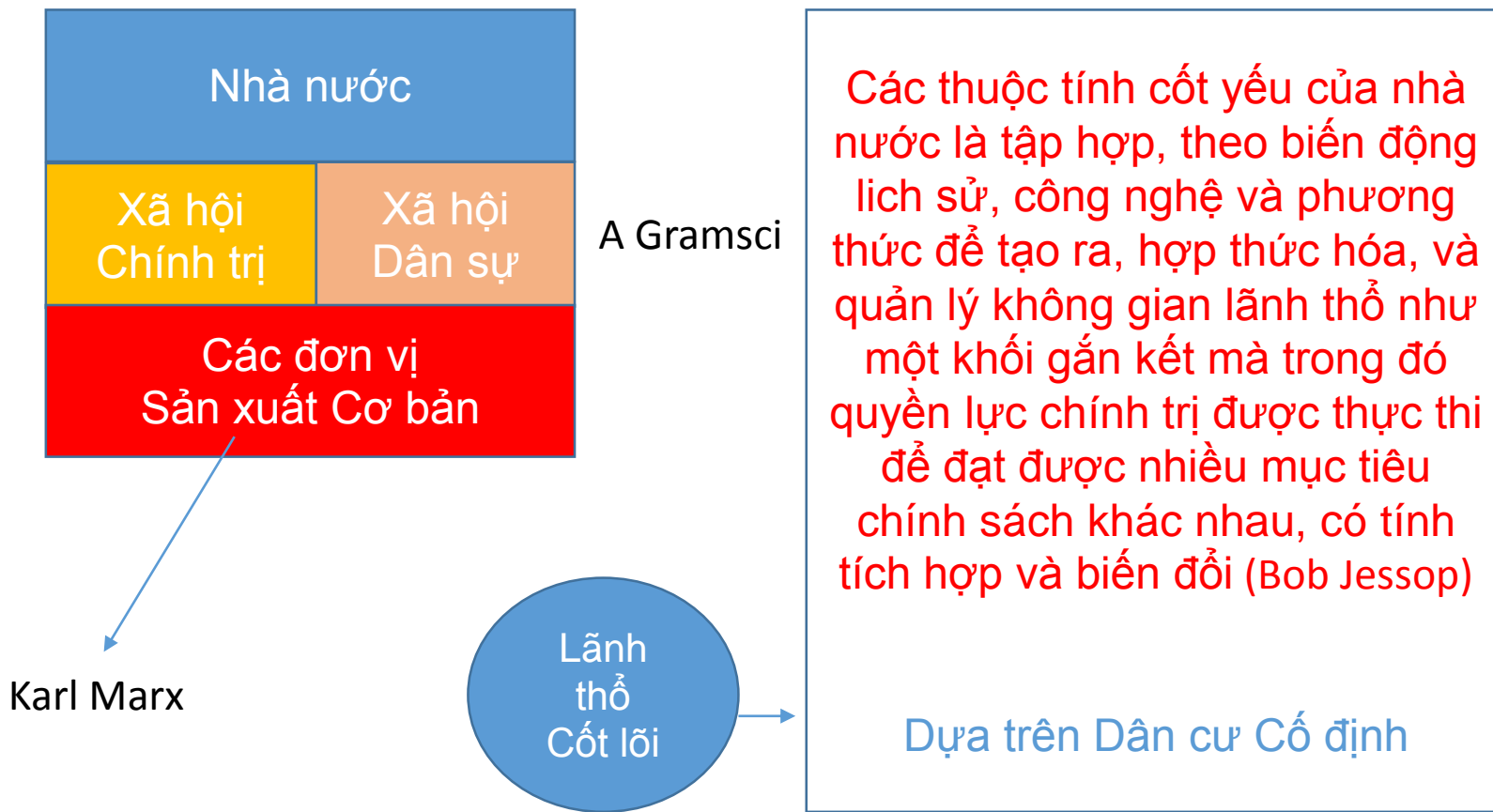
Kinh
nghiệm
hậu thuộc
địa

Tách khỏi
Giáo hội

Gây chiến
Cách mạng
vũ trang

Vậy, khi chúng ta nói về ‘nhà nước’

Các Yếu tố Xác định Nhà nước

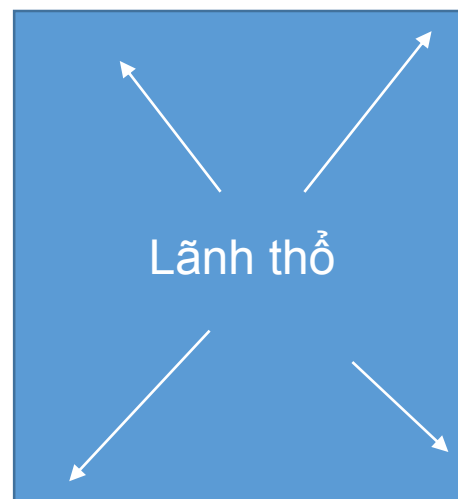
- **Max Weber – [Chính trị là một Nghề, 1918]**
- **Độc quyền sức mạnh** – có quyền và khả năng sử dụng bạo lực, trong những tình huống được xác định là hợp pháp, chống lại các thành viên của xã hội, hay chống lại các nhà nước khác.
- **Chính danh** – quyền lực đó được công nhận bởi các thành viên của xã hội và bởi các nhà nước khác dựa trên pháp luật và hình thức công lý nào đó.
- **Lãnh thổ** – nhà nước tồn tại trong một lãnh thổ xác định (mặt đất, mặt nước và bầu trời) và thực thi quyền lực đối với dân cư của lãnh thổ đó.
- Yếu tố khác – Nhân dân, quốc tế công nhận (vd. LHQ)

Làm thế nào nhà nước tăng năng lực của mình?

Luận về Năng lực của Nhà nước

- Định nghĩa của Weber không có nghĩa là các nhà nước hiện đại hành xử quyền lực phần lớn thông qua cưỡng bức trực tiếp hay trung gian – đó là dấu hiệu của ‘thất bại nhà nước.’
- Cưỡng bức là đối để cuối cùng để thực thi các quyết định ràng buộc.
- Thế thì, làm thế nào nhà nước kiểm soát (cai quản) (govern)?
- Năng lực nhà nước: Năng lực để nhà nước đạt được các mục tiêu của mình.
- Michael Mann (1984): “cưỡng bức là **không đủ** để đạt được các mục tiêu của nhà nước”
- Đề xuất khái niệm quyền lực hệ thống ‘**infrastructural power**’ thêm vào quyền lực

Quyền lực Hệ thống Infrastructural Power

- **Mann:** “Các nhà nước độc đoán dựa vào quyền lực hệ thống khi nỗ lực kiểm soát lãnh thổ của mình.”
- Nhà nước cần cả hai: độc đoán (quyền lực Weber) + quyền lực hệ thống
- “Năng lực của nhà nước để thực sự chọn thủng xã hội dân sự, và thực hiện các quyết định chính trị một cách logic trên toàn ‘vương quốc’.” (Mann, 1984: 114)
- Hợp tác giữa nhà nước và xã hội dân sự (mạnh mẽ nhất? – các nền dân chủ phương Tây) → ‘nhà nước hữu hiệu effective state.’

Năng lực
huy động
nguồn lực
(thuế)

Năng lực
định hình
dấu ấn
quốc gia

Năng lực
điều tiết
nền kinh tế
và xã hội

Năng lực
phân phối
nguồn lực

Quyền lực Độc đoán
< Quyền lực Hệ
thống

NN Hành pháp

Quyền lực Độc
đoán > Quyền lực Hệ
thống

NN Độc đoán

Dường như, NN 'hữu hiệu' đòi hỏi cả quyền lực hệ thống lẫn quyền lực độc đoán, nhưng vẫn còn thiếu một thứ: nơi chốn "localities"

Nhìn ở cấp độ Đa Tầng:

- “Bởi vì quyền lực hệ thống mang hình thái **mở rộng không gian** ảnh hưởng của nhà nước trên toàn bộ lãnh thổ, đòi hỏi cả thực thi kiểm soát nhà nước lẫn thực hiện chính sách nhà nước ở các cấp độ địa phương nằm xa trung tâm quyền lực về địa lý.”
- Ảnh hưởng tương đối của quyền lực hệ thống (nhà nước + xã hội dân sự) – quyết định nhiều mối quan hệ khác nhau giữa trung ương và địa phương (Sellers et al., 2018)

		Tích hợp với Nhà nước Trung ương	
		Cao	Thấp
Kết hợp tham gia của địa phương	Cao	Trung ương hóa Nationalized (Bắc Âu)	Dân sự địa phương (US, Switzerland)
	Thấp	Nhân tài trị Elitist	Elitist Địa phương (France, Italy)

Nghiên cứu hàng lâm trong mấy thập niên qua (Fukuyama)

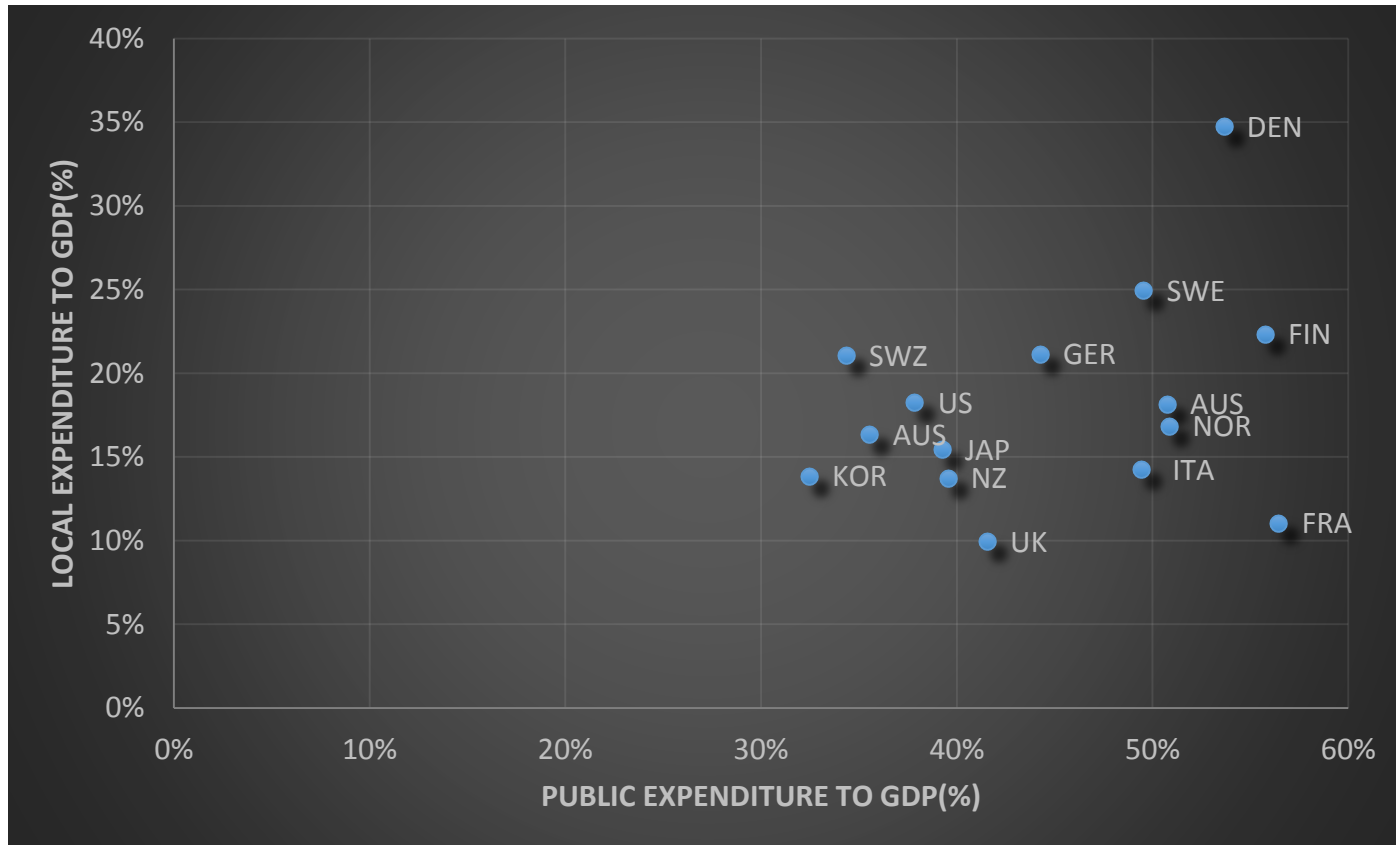

- Hiện đại hóa thành công của ‘nhà nước hiện đại’ ở phương Tây.
- Tranh cãi: liệu các giá trị và các thể chế của phương Tây có thể sao chép sang các nước đang phát triển – phần lớn đã thất bại.
- Phương Tây cũng đã gặp khó khăn kinh tế → biến đổi thành chính phủ nhỏ hơn và hiệu quả hơn.
- Kể từ đó, nghiên cứu tập trung phần lớn vào ‘quy mô’ và ‘sức mạnh’ của nhà nước trong thế kỷ 21.
- Đồng thuận Washington, các tổ chức quốc tế định hướng tự do hóa (vd. IMF) khuyến nghị «giảm quy mô và phạm vi của nhà nước»

Câu hỏi 1: nhiều vấn đề của các nước đang phát triển, tự thân, nhất thiết liên quan đến quy mô và can thiệp

Câu hỏi 2: Còn Đông Á thì sao? Các nhà nước phúc lợi Bắc Âu thì sao?

Nhà nước Hiệu quả: “Làm cho Dân Hạnh phúc”

Nhà nước Hiệu quả với quyền lực hệ thống

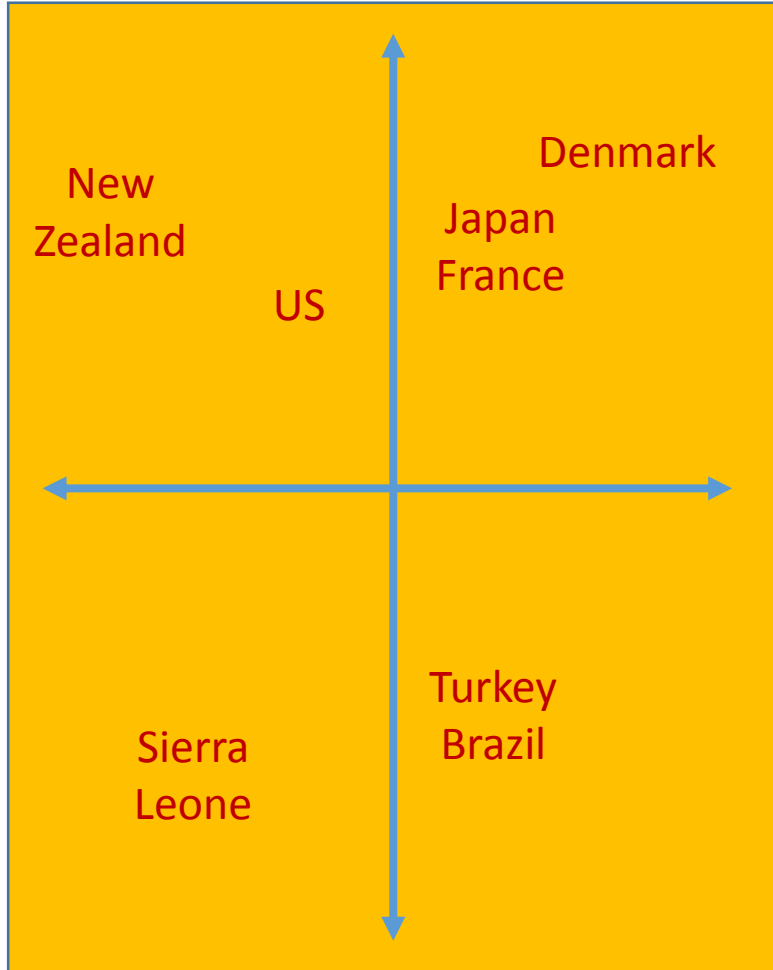

Có khả năng đạt thành quả tốt hơn

Nhà nước Hiện đại = Nhà nước Chính sách

Sức mạnh của các thể chế nhà nước

Phạm vi chức năng của nhà nước

- **Sức mạnh Nhà nước** ; năng lực của nhà nước để lập kế hoạch và thực hiện chính sách (năng lực thể chế) – Fukuyama
- Orren và Skowronek về “**Nhà nước Chính sách**” – “Chính sách ngày càng chiếm nhiều việc hơn của chính phủ, nổi lên thành “*raison d’etre*” (lý do tồn tại)
- Vd. Các nước giàu hơn thường điều độ một tỷ lệ cao hơn ‘của cải quốc gia’ thông qua các tổ chức nhà nước (đánh thuế cao–phục vụ cao)
- Q. Theo nghĩa này, sức mạnh nhà nước Việt Nam là ở mức cao?

Thảo luận : Fukuyama (2004: 30)

- **Đan Mạch**— tiêu biểu cho một nước phát triển với các thể chế nhà nước vận hành tốt. CÒN khó khăn của các nước đang phát triển: chúng ta biết câu trả lời, nhưng không có phương tiện chính trị; cầu trong nước không đủ
- Có phải điều này có nghĩa: các nước nghèo cũng có khả năng sẽ nghèo trong tương lai? Làm thế nào phá vỡ ràng buộc này?

Lịch sử nhà nước yếu kém

Cộng đồng tự quản bền vững

Nhà nước phụ thuộc vào giới ưu tú trong nước

Xây dựng năng lực không cần độc quyền

Vẫn còn Yếu kém

Kết luận / Bài Tiếp theo

- Nhà nước **phạm vi** và **sức mạnh** – đã trở thành trọng tâm của học thuyết nhà nước hiện đại.
- “Nhà nước phúc lợi” dựa trên sự can thiệp nhà nước trên phạm vi rộng và quyền lực nhà nước mạnh.
- Sức mạnh nhà nước không nhất thiết liên quan đến quyền lực cưỡng bức → Quyền lực hệ thống là cần thiết, liên kết các lực lượng xã hội.
- **Các hình thái** nhà nước khác nhau ở các nền dân chủ phương Tây cũng như các nước đang phát triển. Ngày nay, đi xa hơn xây dựng nhà nước ‘tự do’, chúng ta cần suy nghĩ về phạm vi và sức mạnh của nhà nước trong thời đại ‘nhà nước chính sách.’
- Bỏ qua chủ nghĩa văn hóa quyết định – bài tiếp theo sẽ tập trung vào xây dựng nhà nước ở Đông Á.

Q&A

CONTACT

Fulbright School of Public Policy and Management

232/6 Vo Thi Sau, District 3, HCMC

T: (028) 3932 5103

F: (08) 3932 5104

E-mail: info.fsppm@fuv.edu.vn

Web: www.fsppm.fuv.edu.vn/